

Ladislav Machoň a Praha

(Život a dílo architekta a vybrané realizace pro Prahu)

Předkládaná práce o Ladislavu Machoňovi (1888–1973) synteticky spojuje přehled nejvýznamnějších architektonických děl s událostmi architekta života, což umožňuje podat představu stylové proměny architekta tvorby v čase, ohledat jeho ukotvení v umělecké scéně, zkoumat vliv osobních kontaktů na realizaci děl či přiblížit jeho psychologii. Současně monografii doplňuje podrobným zpracováním vybraných staveb včetně společenského, historického i architektonického kontextu. Smyslem práce je otevřít téma architekta Ladislava Machoně jako celku a ukázat jeho přístupy k odlišným architektonickým zakázkám.

Pražské realizace

Vzhledem k neobvykle širokému rozsahu Machoňova díla se autorka rozhodla omezit výběr realizací, které podrobně zpracuje, na dvacátá a třicátá léta a na území Prahy. Tato doba a toto území hrály v osobním i pracovním životě Ladislava Machoně významnou roli. Už během svého studia a práce u Jana Kotěry se architekt rozhodl zde zůstat. Ještě než se Praha stala hlavním městem nového státu, založil v paláci Koruna na Václavském náměstí Machoň svůj ateliér a působil v něm do svého zatčení. V historickém srdci města dlouhá desetiletí bydlel.

Vybraná čtveřice pražských děl reprezentuje odlišné typy zakázek, pro různé klienty a jiná časová období Machoňovy tvorby. Při úpravě barokního Klementina pro účely univerzitní a technické knihovny musel architekt vedle funkčnosti knihovního provozu dbát památkové hodnoty areálu. Realizací právnické fakulty Univerzity Karlovy upozadil sám sebe jako tvůrce, aby vzdal hold svému vzoru Janu Kotěrovi. Návrhem zástavby na Můstku, nové brány do Starého Města, se musel popasovat s požadavky regulačního plánu včetně výškové hladiny. V případě rekreační vily v Jevanech aplikoval soudobé moderní formy, ale

zároveň chtěl vytvořit kompletně pojaté výtvarné dílo. Význam těchto děl přibližuje stylová analýza i historický, společenský, politický a technický kontextu jejich vzniku.

Životní okolnosti v díle Ladislava Machoně

Vnější politické, hospodářské a společenské okolnosti mají na umělcovo dílo často výraznější vliv než jeho vlastní charakter a nadání. Výjimkou v tomto ohledu není ani Ladislav Machoň, jehož život postupně formovaly první světová válka, vznik nové republiky, hospodářská krize, druhá světová válka atd. Machoň sice nemusel narukovat do války, ale recese ve stavebnictví během světového konfliktu samozřejmě výrazně ovlivnila počátek jeho profesní dráhy a způsobila jeho opožděný nástup. První zakázky tehdy získal od rodiny a přátel. Během dvacátých let si vybudoval renomé a vytvořil si síť klientů a jen díky tomu mohl snadněji projít hospodářskou krizí ve třicátých letech, která způsobila až katastrofální nedostatek práce a živobytí mnohých architektů zasáhla fatálně. Například kvůli ní nevznikla Machoňova zástavba Můstku pro Pražskou úvěrní banku. Kvůli jistotě výdělků vstoupil Machoň také do Státní regulační komise pro Prahu, nikoliv proto, že by se tehdy chtěl věnovat urbanismu. Doktorem technických věd se stal rovněž „díky“ času, který získal z nedostatku zakázek. Pořádání výstav a archivace v Národním technickém muzeu během druhé světové války představovaly obdobný logický krok v době chybějící projekční práce.

Ozřejmit vliv událostí osobního života na dílo a postoje architekta dnes bez dochovaných pramenů v podstatě nelze. Lze spekulovat nad ideovým působením levicové intelektuálky a členky KSČ Augusty Müllerové na jejího partnera a manžela Ladislava Machoně. Nicméně nic takového nelze uspokojivě doložit, přestože po válce byl architekt společensky a politicky velmi činný, vstoupil do KSČ a jeho návrhy z padesátých let reflektují sorelu. Rovněž příslušnost ke svobodnému zednářství neměla až do konce čtyřicátých let na jeho dílo žádný vliv. Množství objednavatelů z řad bratří i lóže bylo v tak širokém díle marginální a pojetí jejich zakázek neukazuje žádnou zvláštní symboliku. Co naopak Machoně, jeho život a další tvorbu výrazně ovlivnilo, byl vykonstruovaný politický proces se zednáři v padesátých letech. Jakkoliv se nejprve zdálo, že poválečná sociálně orientovaná politika s myšlením

svobodných zednářů zcela koresponduje, brzy se stali jednou z mnoha obětí nastupující stalinistické diktatury.

Všechny výše zmíněné události – byť nepřímo – formovaly Machoňovu pracovní dráhu a odráží se také v jeho tvorbě. Otázkou zůstává, jaký vliv na vzhled a pojetí díla měl sám autor a jaký objednavatel. Musíme se však spokojit s odpovědí, že záleží na každé jednotlivé zakázce a nelze jednoznačně definovat typ klienta, který se obracel na Ladislava Machoně. Všeobecně lze říci, že v případě soukromých objednavatelů lze většinou zjistit daleko méně než u velkých a státních institucí, kde se dochoval archiv. Třeba v případě právnické fakulty představoval tlak na cenu natolik významný prvek, že do vzhledu zasáhl, a dokonce zastavil realizaci jedné z univerzitních budov. Při úpravě Klementina pro univerzitní knihovnu měl proti tomu Machoň relativně volnou ruku, ale u vestavby technické knihovny ve třicátých letech již ne. O smýšlení, přístupu a postavení soukromých klientů Ladislava Machoně mnoho nevíme. Příklad představuje Julius Řivnáč, kde téměř neexistují dokumenty o jeho výběru architekta, vztahu s ním, zadání domu i požadavcích na přestavbu a odpovědi na tyto otázky kvůli příliš dlouhému časovému odstupu nezná již ani objednavatelova rodina.

Architekt Ladislav Machoň

Machoňovo dílo prošlo všemi stylovými proměnami první poloviny dvacátého století, začínal kubismem, pokračoval rondokubismem, projektoval puristicky i funkcionalisticky a poslední návrhy tvořil v duchu sověry. Tento vývoj opakují všechny architektovy medailony, které samozřejmě odráží skutečnost, ale v zásadě bychom takto mohli definovat i tvorbu mnoha dalších architektů, kteří v téže době taktéž přijímali nové stylové formy.

Ladislava Machoně velmi ovlivnil jeho „učitel“ Jan Kotěra. Machoňovy realizace z počátku dvacátých let jej svými formami – zvýrazněnou tektonikou, kombinací vertikál a horizontál, užitím rezného a hladkého zdiva – citují. Machoň po Kotěrově vzoru rovněž dbal na požadavek jednoty uměleckého díla, které architekt provádí kompletně za účasti dalších výtvarníků a řemeslníků. Právě tato komplexnost by mohla definovat mnohá jeho díla. Během dvacátých let se z jeho tvorby postupně vytrácí formy pozdní moderny i dekor rondokubismu, Ladislav Machoň zjednodušil tvar budovy, přešel plochou střechu a zvětšil prosklené plochy, nikdy však nedospěl ke strohým formám.

Potvrzuje to i jeho tvorba ve třicátých letech, kdy sice přijal funkcionalismus, ale stavba pro něj stále představovala výtvarné dílo a nikoliv jen pouhý výsledek vědeckého přístupu. Byť Machoň používal moderní materiály a půdorysná schémata, jeho budovy zůstaly proti subtilnosti a strohosti mladší generace zemitější a výpravnější. Vedle inspirace moderní technikou (parníky, auty, továrnami) stále dbal na klasičtější formy a nadčasové prvky. Přestože získal za některé stavby uznání avantgardy, typově se jeho zakázky většinou míjejí s propagovaným sociálním posláním architektury. Navíc kromě funkcionalistických staveb v této dekádě realizoval a navrhoval také tradičněji pojeté budovy.

Ladislav Machoň nebyl inovátorem, člověkem, který by stál u zrodu či prosazoval nějaký nový umělecký styl. Spíše si vždy postupně osvojoval formy a nerozmělněné je nesl dál. Jeho stavby kombinují soudobé stylové pojetí a klasicizující, v některých případech až monumentalizující tendence. Těžko jeho rukopis blíže definovat a popisovat, protože se výrazně proměňoval v čase a v prostoru a starší stavby se od těch mladších výrazně liší. Proto je také jeho tvorba vůči architektům, kteří prošli méně stylovými vlnami, hůře uchopitelná.

Ladislav Machoň stojí neprávem ve stínu jiných architektů také proto, že nerealizoval tolik „prestižních“ staveb. Otázkou zůstává, jestli k tomu měl vedle svých starších kolegů méně příležitostí, nebo si na ně méně architektonicky věřil. Historici architektury jeho stavby často opomíjejí, což může být způsobeno tím, že jeho dílo dosud není patřičně zpracované, případně zakořeněným avantgardním kánonem či jistou nenápadností Machoňovy tvorby.

Ladislav Machoň a Pardubice

Jméno Ladislava Machoně se s Pardubicemi pojí daleko více než s kterýmkoliv jiným městem, přestože zde realizoval „pouze“ pětici staveb a valná většina jeho děl se nachází v Praze. Za ohlasem Machoňovy pardubické architektury stojí lokální patriotismus a nepochybně také velikost a význam jeho tamních budov.

V době konjunktury dvacátých let nerealizoval Ladislav Machoň emblematictější stavby než ředitelství pošt a telegrafů a státní reálku v Pardubicích. Jediné soudobé a stejně velké budovy představuje přestavba barokního Klementina a právnická fakulta v Praze, které však bohužel nebývají vnímány jako Machoňovy.

Zároveň Ladislav Machoň v první půli dvacátého století v Pardubicích postavil více staveb než jeho souputníci jako Pavel Janák a Josef Gočár, a má tedy v tomto smyslu pro místní patrioty velký význam. I v kontextu dlouhodobé rivality s Hradcem Králové, který se pyšní konvolutem staveb Jana Kotěry a Josefa Gočára. Ladislav Machoň byl v Pardubicích „objeven“ již na konci osmdesátých let minulého století a od té doby se k jeho stavbám historici architektury opakovaně vrací. Jeho místní realizace podrobně zmapovali a zpopularizovali. Jako „pardubického“ architekta jej vnímají rovněž historici architektury, kteří se zabírají hlavním městem.

Ladislav Machoň v dějinách architektury

Jan Kotěra vchoval na Uměleckoprůmyslové škole a později na Akademii výtvarných umění řadu žáků a neméně architektů s ním pracovalo v jeho ateliéru. Nabízelo by se tedy srovnávat dílo Ladislava Machoně s někým podobného data narození. Při bližším pohledu ale zjistíme, že to z rozličných důvodů není možné. Velká část Kotěrových žáků se vrátila do menších měst a dnes mají spíše lokální význam. Jiní architekti, jako Bohumil Waigant (1885–1930), Jaroslav Rössler (1886–1964), Josef Marek (1889–1965), Jindřich Merganc (1889–1974) a Jindřich Freiwald (1890–1945), pracovali po celý svůj život v intencích svého učitele a téměř výlučně netvořili ve funkcionalistických formách. Tudiž během tří desítek let neprošli srovnatelně pestrým stylovým vývojem jako Ladislav Machoň. Navíc se jejich dílo ve své úplnosti zatím nedočkalo potřebného zhodnocení.

Ačkoliv se to tedy může zdát poněkud přehnané, musíme práce Ladislava Machoně konfrontovat s již zpracovaným dílem příslušníků starší generace: Josefa Gočára (1880–1945) a Pavla Janáka (1882–1956). Při tomto srovnání je třeba vědomě pracovat s několika – byť významnými – rozdíly.

Oba zmínění autoři se stihli etablovat již před první světovou válkou. Jakkoliv se tato informace může zdát nepodstatná, hospodářská situace země hrála v životech mnoha architektů důležitou roli. Janák s Gočárem již kolem roku 1910 realizovali větší stavby a po vzniku samostatného Československa dostali příležitost budovat reprezentativní architekturu pro nový stát. Ladislav Machoň začínal před válkou a do nové republiky vstupoval jen s malou zkušeností, a trvalo proto několik let, než se k větším objednávkám

dostal. První světová válka jej tak o několik let zbrzdila, neboť příležitosti a sociální zázemí znamenají v životech umělců mnohdy víc než talent.

Gočár a Janák působili i jako učitelé a měli mnoho žáků, kteří nejenomže mohli na jejich tvorbu navazovat, nýbrž pečovali také o jejich odkaz. Díky velmi brzkému zpracování a zpřístupnění architektonického díla se Gočár a Janák záhy stali nedílnou součástí dějin moderní architektury. Ladislav Machoň učit pravděpodobně nechtěl, a na jeho tvorbu tak neměl kdo navazovat. I proto jeho stavby postupně upadly v zapomnění, což ještě podpořilo chybějící zpracování a zhodnocení díla.

V neposlední řadě je třeba zmínit také konstrukci dějin architektury, kterou vystavěli a dlouhá desetiletí udržovali avantgardní architekti, pro něž tvorba mnohých jiných architektů nesplňovala požadovaná úzká kritéria. Tito architekti poté zůstali neprávem stranou kanonické vývojové linie a téměř zapomenuti, přestože jejich stavby mohly mít ve své době obdobný význam jako stavby avantgardistů. Příklad představuje Bohumír Kozák (1885–1978), který stejně jako Ladislav Machoň studoval na technice a později získal praxi v ateliéru Osvalda Polívky a ve stavební firmě Václava Nekvasila. Mezi světovými válkami prošel podobnými stylovými proměnami jako Machoň a v Praze zanechal řadu realizací. Kozákovo dílo a jeho kvality se „objevily“ až při neúspěšné snaze zachránit jím navržený dům na Václavském náměstí.

Dějiny architektury jsou stále živé a každá nová generace je doplňuje a přepisuje. Tato práce si neklade za cíl radikální přehodnocení dosavadních měřítek a kritérií, představuje „pouze“ život a dílo konkrétního architekta a už tím jej do dějin architektury přirozeně navrácí.

Seznam použitých pramenů

Národní technické muzeum – Muzeum architektury a stavebnictví, Archiv architektury

Archiv bezpečnostních složek

Národní archiv

Národní galerie v Praze

Archiv Univerzity Karlovy

Archiv Českého vysokého učení technického v Praze

Archiv Klubu Za starou Prahu

Archiv Národní knihovny

Stavební archivy městských částí Prahy 1–7, 9, 10 a 17

Ústav dějin umění Akademie věd ČR

Vojenský ústřední archiv – Vojenský historický archiv

Archiv Institutu plánování a rozvoje hlavního města Prahy

Seznam vybrané literatury

- Ján Bákoš, O monografii, in: idem, *Périferia a symbolický skok*, Bratislava 2000, s. 98–106.
- Růžena Baťková (ed.), *Umělecké památky Prahy, Nové Město, Vyšehrad, Vinohrady*, Praha 1998.
- Marie Benešová, *Josef Gočár*, Praha 1958.
- Marie Benešová, *Pavel Janák*, Praha 1959.
- Marie Benešová, Rondokubismus, *Architektura ČSSR XXVIII*, 1969, č. 5, s. 303–317.
- Marie Benešová, O kubismu v české architektuře, *Architektura ČSSR XXV*, 1966, č. 3, s. 171–184.
- Marie Benešová, *Česká architektura v proměnách dvou staletí*, Praha 1984.
- Oldřich Dostál – Josef Pechar – Vítězslav Procházka, *Moderní architektura v Československu*, Praha 1967.
- Kryštof Drnek, *Nerealizovaná Praha*, Praha 2018.
- Dita Dvořáková et al., *Povolání architekt/ka* (kat. výst.), Nová síň v Praze 2003.
- Vendula Hnídková, *Janák – organizátor života* (disertační práce), Katedra teorie a dějin umění UMPRUM, Praha 2011.
- David Chaloupka et al., *A. V. Hrstka 1890–1954*, Praha 2014.
- Daniela Karasová, Ladislav Machoň, Architekt, scénograf, návrhář nábytku, *Domov* 36, 1996, č. 8, s. 26–27.
- Norbert Kiesling, *Pavel Janák*, Praha 2011.
- Martina Koukalová, „Mám vám povědět své dojmy z Moskvy a Leningradu“, *Z cesty Ladislava Machoně do SSSR*, *Umění LXV*, 2017, č. 3, s. 283–292.
- Martina Koukalová, Přestavba Klementina od Ladislava Machoně: „Z tichého stánku bohoslovců zbudováno rušné skladiště moderní vědy,“ *Zprávy památkové péče* 77, 2017, č. 4, s. 373–386.
- Martina Koukalová, Sekáč Ladislav Machoň (1888–1973), *Zprávy památkové péče* 78, 2018, č. 6, s. 590–603.

- Petr Kratochvíl, Hlava sedmá, 1918–2005, in: Klára Benešová et al., *Velké dějiny země Koruny české, Tematická řada, Architektura*, Praha 2009, s. 625–710.
- Jaromír Krejcar (ed.), *L'architecture contemporaine en Tchécoslovaquie*, Praha 1928.
- Jan E. Koula, *Nová česká architektura a její vývoj ve XX. století*, Praha 1940.
- Alois Kubíček, Ladislav Machoň, *Architektura ČSR XXVII*, 1968, č. 7, s. 435–436.
- Alois Kubíček, Malé zastavení v dlouhé řadě let, *Československý architekt XIV*, 1968, č. 9, s. 3.
- George Kubler, Limity biografie, in: idem, *Tvar času. Poznámky k dějinám věcí*, Praha 2018, s. 42–50.
- Vojtěch Lahoda et al., *Dějiny českého výtvarného umění, Díl IV/1 a 2, 1890–1938*, Praha 1998.
- Zdeněk Lukeš, Ladislav Machoň, *Umění a řemesla XXX*, 1988, č. 2, s. 4–5.
- Zdeněk Lukeš et al., *Josef Gočár*, Praha 2010.
- Marcela Macharáčková (ed.), *Jiří Kroha (1893–1974), architekt, malíř, designér, teoretik v proměnách umění ve 20. století*, Brno 2007.
- Ladislav Machoň, Postavení architekta v cizině (Referát přednesený na I. sjezdu architektů–projektantů), *Stavitel XIII*, 1932, s. 81–88.
- Ladislav Machoň, Poznámky k práci Státní regulační komise, *Architektura I*, 1939, s. 204–206.
- Ladislav Machoň, Jak upravuje moderní architekt stavební památky, *Architektura II*, 1940, s. 151–154.
- Ladislav Machoň, Jak budeme obnovovati válkou zpuštěná území, *Stavebnictví II*, 1946, č. 7–8, s. 98.
- Ladislav Machoň, Pro obnovu válkou postižených území, *Architektura ČSR V*, 1946, s. 35–37.
- Ladislav Machoň, Příprava obcí k provádění stavebního programu budovatelského plánu vlády, *Architektura ČSR V*, 1946, s. 260–261.
- Ladislav Machoň, Zapojení architekta do plánování země české, *Architektura ČSR V*, 1946, s. 14–16.
- Ladislav Machoň, Plánujeme, *Československo I*, 1946, s. 28–31.
- Ladislav Machoň, 800 let Moskvy, *Architektura ČSR VI*, 1947, s. 165–166.

- Ladislav Machoň, Organizace plánovací služby v zemi České a technik samosprávy, *Město I*, 1947, s. 33–36.
- Ladislav Machoň, Klementinum – živá historická památka, in: Jaroslav Koreček – Emanuel Poche – Oldřich Stefan (eds.), *Kniha o Praze*, Praha 1958, s. 127–137.
- Michaela Marek, *Universität als ‚Monument‘ und Politikum, Die Repräsentationsbauten der Prager Universitäten 1900–1935 und der politische Konflikt zwischen „konservativer“ und „moderner“ Architektur*, Oldenbourg – Mnichov 2001.
- Augusta Müllerová, Ochrana stavebních památek, *Architektura II*, 1940, s. 50.
- Augusta Müllerová, Sociální poslání nové architektury, *Architektura II*, 1940, s. 147–150.
- Augusta Müllerová, Za novou architekturu II–VII, *Architektura II*, 1940, s. 24–26, 50, 70–72, 99, 117–118, 168.
- Augusta Müllerová, Putovní výstavy Inženýrské komory, *Architektura III*, 1941, s. 134–135.
- Augusta Müllerová, Ochrana památek dnes a v budoucnu, *Architektura IV*, 1942, s. 103.
- Augusta Müllerová, K nové zdravotnické politice, *Architektura ČSR VI*, 1947, s. 7–8.
- Augusta Müllerová – Zdeněk Wirth, *Architektura v českém národním dědictví*, Praha 1961.
- Mahulena Nešlehová et al., *Vlastislav Hofman*, Praha 2004.
- Markéta Netušilová, *Machoňovy realizace veřejných budov v Pardubicích* (diplomová práce), Katedra dějin umění FF UPOL, Olomouc 1996.
- Petra Nevímová (Oulíková), *Výstavba a výzdoba Klementina v letech 1556–1773* (disertační práce), Ústav pro dějiny umění, FF UK, Praha 2001.
- Otakar Novotný, *Jan Kotěra a jeho doba*, Praha 1958.
- Otakar Nový, Zasloužilý umělec Dr. Ing. Arch. Ladislav Machoň osmdesátníkem, *Československý architekt XIV*, 1968, č. 9, s. 3.
- Otakar Nový, *Česká architektonická avantgarda*, Praha 2015.
- Kateřina Pažoutová, Kubismus na Perštýně, Neznámý Ladislav Machoň, *Architekt XLIII*, 1997, č. 9, s. 26–27.
- Emanuel Poche, Za Ladislavem Machoněm, *Umění XXII*, 1974, č. 4, s. 355–356.
- Věra Ptáčková, *Česká scénografie XX. století*, Praha 1982.

Oldřich Starý, Česká moderní architektura, *Stavba IV*, 1925–1926, s. 1–9, 151–162, 167–181, 183–196.

Oldřich Starý, Architektura a stavebnictví ve XX. století, in: Karel Gerlich – Josef Grus – Otto Rádl et al., *Dvacáté století, co dalo lidstvu, výsledky práce lidstva XX. věku. Nové směry a proudy, Díl VIII*, Praha 1934, s. 138–198.

Oldřich Starý et al., *Za novou architekturu, Katechismus českého stavebnictví 1900–1940* (nepublikovaný tisk, přístupný v NTM AA), Praha 1942.

Oldřich Starý (ed.), *Československá architektura od nejstarší doby po současnost*, Praha 1962.

Jan Svoboda, Ladislav Machoň, *Architektura ČSR XLVII*, 1988, č. 3, s. 14–15.

Vladimír Šlapeta (ed.), *Jan Kotěra, 1871–1923, zakladatel moderní české architektury*, Praha 2001.

Rostislav Švácha, *Od moderny k funkcionalismu*, Praha 1985.

Rostislav Švácha (ed.), *Slavné vily Středočeského kraje*, Praha 2010.

Karel Teige, *L'architecture moderne en Tchécoslovaquie*, Praha 1947.

Kristina Uhlíková, Zdeněk Wirth, *první dvě životní etapy (1878–1939)*, Praha 2010.

Petr Urlich – Vladimír Šlapeta – Alena Křížková, *Slavné vily Prahy 6 – osada Baba 1932–1936*, Praha 2013.

Pavel Vlček (ed.), *Umělecké památky Prahy, Staré Město, Josefov*, Praha 1996.

Václav Vrabec, *Vybočil z řady, Medailón Josefa Smrkovského a doby, v níž žil*, Praha 1991.

Jindřich Vybíral, Biografie po smrti autora, in: Taťána Petrasová – Marie Platovská (eds.), *Tvary, formy, ideje: studie a eseje k dějinám a teorii architektury*, Praha 2013, s. 233–251.

Jindřich Vybíral, *Leopold Bauer, heretik moderní architektury*, Praha 2015.

Václav Wagner, Staré umělecké dílo a jeho ochrana v přítomnosti a budoucnosti, *Zprávy památkové péče VI*, 1942, seš. 4, s. 41–43, 57–59, 105–109.

Zdeněk Wirth, Klementinum, *Styl X (XV)*, 1930, s. 59–71.

Zdeněk Wirth, Stavební památky v dnešním životě, *Horizont V*, 1931, č. 33–34, s. 181–192.

Zdeněk Wirth – Antonín Matějček, IV. Moderní architektura (1900–1920), in: ibidem, *Česká architektura 1800–1920*, Praha 1922, s. 73–95.

Kimberly Elman Zarecor, *Utváření socialistické modernity, Bydlení v Československu v letech 1945–1960*, Praha 2015.

Ladislav Zikmund-Lender, Ideologové a technokraté: Ladislav Machoň (1888–1973) a procesu znárodnění architektury a stavitelství, in: Petr Zvěřina (ed.), *Teritoria umění, Vědecká konference doktorandů pražských uměleckých škol*, Praha 2015, s. 95–112.

Ladislav Zikmund-Lender, Stavět a usměřňovat: vstup Ladislava Machoně do historického prostředí ve 20. – 40. letech v kontextu dobového diskurzu památkové péče, in: Magdaléna Nová – Marie Opatrná (eds.), *Vidět. Slyšet. Číst. Rozumět. Sborník příspěvků mezinárodní konference studentů doktorských studijních programů*, Praha 2015, s. 243–248.

Ladislav Zikmund-Lender, Machoň na export: Reprezentace Československa v zahraničních realizacích architekta Ladislava Machoně, in: Jan Zálešák (ed.): *Sborník textů z Doktorandské konference Fa VU*, Brno 2016, s. 168–183.

Ladislav Zikmund-Lender, „K zdravému vývoji státní myšlenky pevným směrem.“ Budování národní identity Československa svobodnými zednáři v letech 1918–1938, in: Milena Bartlová et al., *Co bylo Československo? Kulturní konstrukce státní identity*, Praha 2017, s. 80–91.

Martina Koukalová

(Martina Flekačová)

2010 – 2017 dokumentátorka v Kanceláři spisovny a archivu plánů Institutu plánování a rozvoje města

2017 – vedoucí téže kanceláře

Odborné granty

2012–2013

Martina Flekačová – Jiří Koukal: František Kovárna – nepublikované studie (GAUK)

2013–2017

Lucie Zadražilová (et al.) Panelová sídliště v České republice jako součást městského životního prostředí: Zhodnocení a prezentace jejich obytného potenciálu (NAKI), Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze

Dvojsvazek *Paneláci* získal Magnesii Literu za naučnou literaturu 2018

Publikační činnost

Martina Flekačová, Architektura a urbanismus Valašského Meziříčí ve 20. století, *Průzkumy památek XIX*, 2012, s. 63–86.

Martina Flekačová, Padesát let od vzniku Útvaru hlavního architekta, in: Terezie Nekvindová, Karolína Jirkalová (eds.), *Pro R.Š. aka Grand Master: Rostislavu Šváchovi k 60. narozeninám*, Praha 2013.

Martina Flekačová, „Architekti Valaši“. Státní odborná škola pro zpracování dřeva ve Valašském Meziříčí a přínos jejich učitelů a absolventů k moderní architektuře města, *Východní Morava III*, 2013, s. 53–75.

MF [Martina Flekačová], hesla, in: Vladimír Czumalo, Šárka Koukalová (eds.), *Letní rezidence Pražanů: Dobřichovice a vilová architektura 19. a 20. století*, Praha 2013.

Jiří Koukal – Martina Flekačová (eds.), *František Kovárna, Uměleckohistorické texty z pozůstalosti*, Praha 2013.

- Martina Flekačová – Milan Kudyn, Století plánů pražské metropole, in: Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy, *Územní plán hlavního města Prahy: metropolitní plán: koncept odůvodnění (první část)*, Praha 2014.
- Martina Flekačová, Architektonicko-urbanistické řešení, in: Ladislav Zikmund-Lender (ed.), *Experimentální sídliště Invalidovna*, Praha 2014, s. 24–33.
- Martina Flekačová, Beautiful Boxes or Technocratic Grey? Towards a Periodic Definition of Czech Housing Estates Using the Example of the Prague, *Czech and Slovak Journal of Humanities*, č. 2, 2014, s. 168–182.
- Martina Flekačová – Milan Kudyn, Město a širší vztahy: Územní vývoj města, in: Eliška Bradová, Jiří Čtyřoký (et al.), *Územně analytické podklady hl. m. Prahy*, Praha 2014, s. 4–15.
- Martina F. Koukalová, Historie paneláku, *Art&Antique XV*, č. 10, 2015, s. 58–60.
- Martina Koukalová – Milan Kudyn, Kdo byli hlavní architekti Prahy?, *ERA 21 XVI*, č. 5, 2016, s. 56–58.
- Lucie Skřivánková, Rostislav Švácha, Eva Novotná, Karolina Jirkalová (edd.), *Paneláci 1, Padesát sídlišť v českých zemích, Kritický katalog k cyklu výstav Příběh paneláku*, Praha 2016.
- Martina Koukalová, Přestavba Klementina od Ladislava Machoně: „Z tichého stánku bohoslovců zbudováno rušné skladiště moderní vědy“, *Zprávy památkové péče LXXVII*, č. 4, 2017, s. 373–386.
- Martina Koukalová, „Mám vám povědět své dojmy z Moskvy a Leningradu“. Z cesty architekta Ladislava Machoně do SSSR, *Umění LXV*, č. 3, 2017, s. 283–292.
- Lucie Skřivánková, Rostislav Švácha, Irena Lehkoživová (eds.), *The Paneláks, Twenty-Five Housing Estates in the Czech Republic*, Prague 2017.
- Lucie Skřivánková, Rostislav Švácha, Martina Koukalová, Eva Novotná (edd.), *Paneláci 2, Historie sídlišť v českých zemích 1945–1989*, Praha 2017.
- Anna Šubrtová – Martina Koukalová, Sídlíště Komenského náměstí v Litomyšli. Achillova pata urbanismu města?, *e-Monumentica*, 2017, č. 1.
- Martina Koukalová, Nové má do historického přicházet podle pravidel, aneb Praha moderní, in: Vladimír Kučera – Karel Kučera (eds.), *Praha světová 2017, aneb devět rozhovorů o historickém centru hlavního města*, Praha 2017, s. 129–147.
- Martina Koukalová, Sekáč Ladislav Machoň (1888–1973), *Zprávy památkové péče 78*, 2018, č. 6, s. 590–603.

Výstavy

Klára Halmanová – Martina Flekačová – Milan Kudyn – Lucie Zadražilová, *Pražská panelová sídliště*, Sál architektů, Staroměstská radnice, 31. května – 16. září 2012, Útvar rozvoje hlavního města Prahy.

Martina Flekačová – Jindřich Chatrný – Milan Kudyn, *Bedřich Rozehnal. Architekt, který změnil standard nemocničního prostředí*, Sál architektů, Staroměstská radnice, 14. listopad 2013 – 30. března 2014, Útvar rozvoje hlavního města Prahy.

Martina Flekačová, *Sídliště U Tylova divadla v Kutné Hoře a Sídliště Kročehlavy v Kladně*, in: *Příběh paneláku ve Středočeském kraji*, exteriérová výstava v Kladně, 1. září – 2. listopadu 2014, Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze.

Martina Flekačová – Kateřina Hekrdlová, *Meziválečná přestavba Klementina*, Galerie Klementinum, 17. března – 10. května 2015, Národní knihovna ČR.

Martina Flekačová, *Sídliště Moravské Předměstí v Hradci Králové*, in: *Příběh paneláku v Královohradeckém kraji*, exteriérová výstava v Hradci Králové, 11. listopad 2014 – 25. leden 2015, Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze.

Martina Flekačová, *Sídliště Komenského náměstí v Litomyšli*, in: *Příběh paneláku v Pardubickém kraji*, exteriérová výstava v Pardubicích, 3. únor – 19. duben 2014, Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze.

Martina F. Koukalová, *Příběh paneláku v Plzeňském kraji*, exteriérová výstava v Plzni, 21. září 2016 – 1. ledna 2017, Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze.

Martina Koukalová, *Sídliště Barrandov v Praze*, in: *Příběh paneláku v Praze*, exteriérová výstava v Praze, 21. září 2017 – 1. ledna 2018, Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze.

Lucie Skřivánková (et al.), *Bydliště: Panelové sídliště / Plány, realizace, bydlení 1945–1989*, 25. ledna – 22. července 2018, Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze.

Martina Koukalová, *Sekáč Ladislav Machoň*, in: *Vanda Skálová – Martina Koukalová – Pavel Panoch, Ladislav Machoň a Pardubice*, 17. října 2018 – 10. března 2019, Východočeská galerie v Pardubicích.